

STRATEGICKÉ PRIORITY VLÁDY KE ZVLÁDÁNÍ UPRCHLICKÉ VLNY Z UKRAJINY

Daniela Grabmüllerová

Dne 13. dubna 2022 schválila vláda České republiky svým usnesením č. 309 dokument „Stanovení strategických priorit vlády ČR ke zvládnutí uprchlické vlny související s invazí Ruské federace na Ukrajinu“, jehož cílem je, aby Česká republika ze současné situace vyšla silnější, a to jak v oblasti hodnot a společenské vzájemnosti, tak v oblasti ekonomiky a kultury.

Vládní strategie

Pro dosažení tohoto cíle vláda identifikovala celkem 13 oblastí, v jejichž rámci se realizují jednotlivá opatření:

- Koordinace a organizační zajištění
- Právní status
- Digitalizace řízení a řešení uprchlické vlny
- Ubytování a bydlení
- Zaměstnání a integrace na trh práce
- Školství
- Sociální oblast
- Zdravotní zajištění
- Adaptace a integrace v ČR
- Vnitřní bezpečnost
- Evropská a mezinárodní strategie
- Financování
- Komunikace

Pro realizaci opatření jsou odhadovány náklady spojené s uprchlickou vlnou v řádu desítek miliard korun; přitom většina prostředků bude investována do sociální oblasti, školství, na ubytování a do zdravotního zajištění. Zároveň je však možné očekávat, že při efektivní realizaci pomoci uprchlíkům a jejich adaptaci do české společnosti budou vznikat i pozitivní rozpočtové dopady uprchlické vlny. Tyto přínosy budou přímo závislé na sociodemografické struktuře, míře zapojení dospělých do zaměstnání a kvalitě jejich zaměstnání.

Situace v České republice

Pro zvládnutí hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny aktivovala na dobu jednoho roku Rada Evropské unie již dne 4. března 2022 institut tzv. dočasné ochrany podle příslušné směrnice EU. V návaznosti na to bylo i v České republice nezbytné přijmout novou legislativu; aplikaci dočasné ochrany v ČR proto upravuje nový zákon č. 65/2022 Sb., který nabyl účinnosti 21. března 2022. Současně vstoupily v účinnost i doprovodné zákony č. 66/2022 Sb. a č. 67/2022 Sb. upravující specifické postupy v oblastech zaměstnávání, sociálního zabezpečení a vzdělávání v souvislosti s dočasnou ochranou.

Od zahájení ruské invaze k polovině května byl v ČR udělen institut dočasné ochrany zhruba 350 tis. uprchlíků z Ukra-

jiny. V přepočtu na počet obyvatel je tak ČR nejzasazenější zemí – s 3 tis. registracemi na 100 tis. obyvatel; o něco nižší je tento ukazatel v případě Polska, a to 2,8 tis. Ostatní státy mají čísla podstatně nižší – např. Maďarsko a Rumunsko pod 250. Tato situace klade na Českou republiku velké nároky; a to i s vědomím, že budoucí vývoj konfliktu, jeho délku a dopady nelze predikovat. Je navíc zřejmé, že řada osob s dočasnou ochranou v ČR zde má rodinné nebo jiné osobní vazby, a to díky početné ukrajinské komunitě dlouhodobě žijící na území ČR. Již před vypuknutím konfliktu na Ukrajině žila v ČR legálně ukrajinská menšina čítající cca 200 tis. osob. Lze tudíž dovodit, že kromě návratů na Ukrajinu bude u určitého počtu uprchlíků zájem setrvat v ČR dlouhodobě. Dlouhodobé strategie změřené na jednotlivé oblasti proto musí obsahovat i tento faktor trvalého nárůstu populace žijící na území ČR.

Oblast ubytování a bydlení

První rychlou pomocí ze strany ČR po vypuknutí konfliktu bylo zajistit pro ubytování uprchlíků volné kapacity v majetku státu a územně samosprávných celků. Velká většina ubytování – zejména v prvních týdnech – byla řešena připojením se příchozích osob do existující ukrajinské komunity v rámci dobrovolného solidárního ubytování v soukromí.

V rámci střednědobé strategie je však cílem postupný přechod od hromadných ubytovacích zařízení a nouzového ubytování do standardního bydlení v bytech nebo alespoň přechod do jiných prostorů způsobitelných pro střednědobé a dlouhodobé ubytování. Ministerstvo pro místní rozvoj proto vyhlásilo dne 20. dubna 2022 nový národní program s cílem aktivovat existující bytový fond a zároveň podpořit dostavbu a opravy sociálních bytů v obcích, popř. adaptaci jiných vhodných objektů. Cílem programu „Ukrajina – rozšíření veřejných ubytovacích kapacit“ je získat další ubytovací kapacity v nouzovém bezplatném ubytování pro naléhavé potřeby bydlení uprchlíků z Ukrajiny prostřednictvím:

- bytů, které jsou kolaudovány jako byty podle stavebního zákona, ale jsou aktuálně neobyvatelné,
- nebytových prostorů, které budou upraveny na byty nebo ubytovací jednotky,
- mobilních nebo modulárních domů užívaných jako bytové nebo ubytovací jednotky.

V rámci dlouhodobé perspektivy jsou dále Ministerstvem pro místní rozvoj mapovány kapacity bytového fondu obcí a jejich využitelnosti, včetně prověření možností využití finančních nástrojů na podporu dalšího navýšení kapacit pro zajištění bydlení. Ministerstvo pro místní rozvoj se prostřednictvím dotazníku zasláného všem obcím snaží získat relevantní informace pro oblast bydlení jak pro řešení pomoci uprchlíkům, tak také pro řešení dlouhodobých problémů v oblasti bydlení, se kterými se naše společnost potýká.

Konkrétně je cílem získat informace o:

- potenciálu obecního bytového fondu i celkového bytového fondu v obcích,
- kapacitách obcí při prevenci ztráty bydlení a vzniku škod,
- možnostech širší spolupráce při zajišťování bydlení.

Tyto informace budou také využity pro úvahy o možnostech navržení schématu garančního systému, který by motivoval soukromé majitele k uvolnění více bytů pro trh nájemního bydlení v širším měřítku.

*Ing. arch. Daniela Grabmüllerová, Ph.D., MBA
náměstkyně pro řízení sekce koordinace evropských fondů,
mezinárodních vztahů a cestovního ruchu
Ministerstvo pro místní rozvoj ČR*

ENGLISH ABSTRACT

The Government's strategic priorities for the Ukrainian refugee crisis, by Daniela Grabmüllerová

By Decree 309 dated 13 April 2022, the Government of the Czech Republic approved the document Strategic Priorities of the Government of the Czech Republic for Management of the Refugee Crisis following the Russian Federation's Invasion of Ukraine. The objective of the document is to make the Czech Republic a stronger country when this critical situation is overcome in terms of values and of both social reciprocity and economy and culture.